

СТАНОВИЩЕ

от проф. Румяна Крумова-Пешева, д.пс.н.

на дисертационен труд за присъждане на научна и образователна степен

„доктор“

по научна специалност 3.2 Психология (Клинична психология)

на тема: **„Психоза в детско-юношеска възраст. Програма за диагностика, прогностика и интегрирано обучение“**

разработен от Веселин Янков Веселинов

с научен ръководител: проф. Румяна Крумова-Пешева, д.пс.н.

Дисертационният труд на Веселин Веселинов е посветен на темата за психопатологията в детска възраст с акцент върху развиването на висококачествени подходи в областта на диагностиката, прогностиката и интегрираното обучение на деца с психоза в масовите училища. Идеята е провокирана от необходимостта за постигане на по-задълбочено актуално разбиране и интерпретиране на психичните феномени в тяхната динамична и уникална природа. Конструирането и предлагането на нова програма за оценка и интервенция със сериозно обоснована концептуална рамка е важна стъпка по посока на съвременното преразглеждане и осмисляне на взаимовръзките между индивидуалното психично развитие от една страна и болестта, училищната и социална среда – от друга.

Дисертацията е разположена на 153 страници и съдържа въведение, три глави, заключение, приноси, библиография и приложения. Клиничният материал е илюстриран подходящо посредством 9 фигури и 7 таблици. Библиографията включва 88 заглавия: на

български, руски, английски и немски език, напълно релевантни на разглежданата проблематика. Посочени са 3 публикации на автора, пряко свързани с темата на дисертационната разработка.

В увода на дисертацията се поставят редица важни въпроси относно нозологичните очертания на понятието за психоза, психиатричните, психодинамични и феноменологични гледни точки, необходимостта от интердисциплинарно сътрудничество и единство спрямо нарушенията на психичното функциониране при деца. Проведена е рефлексия и дискусия относно диагностичните и прогностични ориентири, насочени към изграждането на общ и специфичен терапевтичен план за работа.

Първа глава на дисертационния труд представлява изчерпателен и задълбочен теоретичен обзор, включващ редица фундаментални нозологични открития в областта на детската психопатология, както и значими диференциално диагностични критерии. Отчетено е влиянието на ендегенните и екзогенни фактори, на биологичните предиспозиции, на дисфункционалните семейни модели и др. за възникването на определени състояния на психична декомпенсация. Проблематизиран е въпросът за етиологията и патогенезата на различни психични нарушения в исторически порядък – през идеите на Крепелин, Блойлер, Канер и др. По интерпретативен и убедителен начин са показани редица психоаналитични, неврофизиологични, феноменологични гледни точки по проблематиката на разработката. Проведена е умела и аналитична рефлексия върху разнородни концепции – на З. Фройд, М. Клайн, Ж. Лакан, К. Г. Юнг, М. Малер, Ф. Фром-Райхман, К. Вание, Х. Съливан, А. Адлер, К. Хорни и др. Напълно подходящо са разгледани и отчетени ролята и значението на сериозния български опит в конкретната научно-изследователска насока чрез работата на М. Ачкова, Т. Станкушев, Г. Попов и др.

Авторът поставя сериозен акцент върху взаимната свързаност между разнообразните идеи на психодинамичната перспектива, на психиатричната наука, както и на редица философски възгледи по отношение на психотичното функциониране при деца. Психоаналитичните дефиниции се срещат с екзистенциалните измерения на страданието и с характерните особености на отделните нозологични единици. На основата на голям брой литературни източници Веселин Веселинов изгражда и предлага комплексна теоретична рамка на изследователския си подход, отчитайки различията на етиологичните принципи,

психодинамиката на всеки отделен случай, качествено значение на професионалните интервенции и др. Психопатологичните явления и състояния в детска възраст са представени по изчерпателен, задълбочен и оригинален начин, като са отчетени многообразните био-психо-социални процеси и феномени в „територията“ на всяка една уникална човешка история.

Втора глава е посветена на организацията на емпиричното изследване и ясно показва целите, задачите, хипотезите, методологията и процедурата на изследователския дизайн. Методите са подбрани коректно и професионално в светлината на добрите професионални практики. Хипотезите са конструирани на базата на богат клиничен опит и наблюдение, пряко ангажиран с практиката на Веселин Веселинов.

В трета глава е разположено проследяването на случаи, особеностите на диагностиката, динамиката и прогресията на изследваните лица с акцент върху индивидуалните особености, уникалност и уязвимост. Резултатите се свързват с адаптивността, с търсенето на ефективни стратегии за подкрепа в границите на училищната среда. Проследяването на конкретните казуси е реализирано с изключителна задълбоченост, и интерпретативност, като са отчетени умело индивидуалното развитие, особености и функциониране. Хипотезите се отличават с прецизност, основана на отлично познаване на теоретичните постулати. Взети са под внимание ранните обектни връзки, средовите фактори, генетичните предиспозиции, афективните променливи и др. Отделните клинични „винетки“ са информативна илюстрация на душевните движения и на самата специфична симптоматика. Авторът предлага гледна точка към болестта, подчинена на емпатично разбиране, толерантност и етичност. Предложен е стъпков модел, в който се отчита етапността в провеждането на грижа и в съпровождането на деца с психотична проблематика.

Подходът на прецизна и внимателна диагностика, прогностика и интегрирано обучение, който Веселин Веселинов създава, е изключително необходим и важен съвременен прочит на психопатологията в детска възраст, подчинен на сериозни теоретични основи и с безспорни практико-приложни ползи. Точно тези ползи на дисертационния труд са свързани с категорично новото осмисляне и концептуализиране на психологичните, педагогически и възпитателни подходи, както и с дефинирането на нови насоки,

закономерности и психични акценти в оценката и интервенциите спрямо децата с психоза с цел тяхната подкрепа и по-успешно интегриране в рамките на образователните институции. Основният приносен момент е конструирането на програма, основана на мултидисциплинарен подход, насочена към постигането на по-ангажирана и по-хуманна грижа.

Заслужава внимание и е от съществено значение да се отбележи фактът, че всеки един от описаните и проследявани случаи в дисертацията е представен от Веселин Веселинов с изключителна грижа, огромна ангажираност, внимание и толерантност.

В заключение: моето становище е, че дисертационният труд на Веселин Янков Веселинов съдържа особено важна научна и практическа стойност в областта на психодиагностичната, консултативната и психотерапевтичната практика. Разработката представя изчерпателна и задълбочена концептуализация и сериозно аргументиран обзор на разнородни теории към въпроса за детската психоза. Съдържа убедителен анализ и синтез на водещи възгледи и подходи в диагностиката и терапията на психотичното функциониране при деца в училищна възраст.

Дисертацията представлява убедително доказателство за способностите на автора в провеждането на задълбочени емпирични изследвания, както и качествата за комплексно и рефлексивно интерпретиране на важни интрапсихични и интерперсонални психични процеси и феномени. Всичко това ми дава основание да предложа напълно убедено на уважаемото научно жури на Веселин Янков Веселинов да бъде присъдена научната и образователна степен „**доктор**“ по професионално направление 3.2. Психология (Клинична психология).

Изготвил становището:.....

(проф. Р. Крумова-Пешева, д.пс.н.)

20.03.2022г.

гр. София